

Externe bijdrage: klarheid over de 'Nieuwkomersverklaring'

*Jogchum Vrieling, postdoctoraal
onderzoeker rechtsfaculteit
KULeuven*

Nieuwkomers in ons land dienen voortaan een verklaring te ondertekenen. Daarin moeten ze beloven zich in onze maatschappij te integreren en onze wetten, rechten, plichten en waarden te erkennen en na te leven. Ik heb veel begrip voor pogingen om de randvoorwaarden van onze ontvangst helder te stellen. Wel heb ik juridische vragen bij de inhoud van de tekst en vooral bij wat men ermee wil aanvangen.

Inhoud: selectiviteit

Bij iedereen die onze mensenrechtenteksten en Grondwet met een beetje aandacht heeft bekeken, springt vooral de selectiviteit van de verklaring in het oog. Slechts vier of vijf rechten of vrijheden worden genoemd. Over alle andere verklaart de verklaring niets.

Eén van de genoemde rechten staat bovendien niet eens in de Grondwet of het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: het recht op vrije seksualiteitsbeleving is een uitwerking van andere grondrechten als privacy en persoonlijke autonomie.

Eigenlijk komt het hierop neer: men noemt die rechten waarvan men denkt dat de huidige stroom aan moslimmigranten die niet aanvaarden én die ons niet storen. Grote afwezigheid zijn de rechten waar we zelf wel eens moeite mee hebben. En dat zijn er ook wel wat. Zo lezen we niets over hoe moslims bij ons de grondwettelijke vrijheid hebben hun eigen scholen op te richten en hun geloof publiek te beleven en dat ze hun kinderen islamitisch mogen opvoeden. Ook over de passieve politieke rechten (jezelf verkiesbaar stellen) staat niks te lezen.

Ook de wél genoemde rechten doen, qua formulering, wat eenzijdig gekozen aan. Zo staat er bij de expressievrijheid niet iets als: "oh ja, het is uiteraard ook uw goed recht dat u anders denkt dan 'wij' over sommige dingen en u mag die ideeën ook vurig uiten en verspreiden".

Grondrechten zijn een onlosmakelijk geheel, geen goedkoop fastfoodbuffet waar je zomaar uit kan kiezen

waar je zin in hebt. Bovendien binden die rechten in eerste instantie de overheid zelf, eerder dan wie aan haar is onderworpen. De overheid moet vooral zelf de rechten respecteren en waarborgen van wie op haar grondgebied verblijft. Ook daarover geen woord.

Problematisch of symbolisch

Belangrijker dan de selectiviteit is de rol die de verklaring in de praktijk zal spelen. Dat blijft nog wat onduidelijk, maar in de media verklaarde de staatssecretaris voor Asiel en Migratie dat het alleszins geen vrijblijvende formaliteit mag zijn.

Zo wordt, tijdens de behandeling van de asielaanvraag, het niet-ondertekenen van de verklaring aan het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) gemeld - de (onafhankelijke) instelling die asielaanvragen onderzoekt - opdat die dit gegeven in zijn beslissing 'meeneemt'. Voorts zou de aanvraag tot gezinshereniging onontvankelijk zijn tenzij het document wordt ondertekend. En wie nadien, als onderdeel van zijn integratieverplichtingen, geen 'redelijke inspanning' levert om de verklaring na te leven, kan eveneens in de problemen komen.

Zo'n 'harde' rol van de verklaring ligt juridisch moeilijk.

Zo kan het niet ondertekenen van de verklaring alvast geen weigerings- of uitsluitingsgrond voor asielbescherming vormen. De Europese asielinstrumenten laten dat simpelweg niet toe. Verder kan het al helemaal geen automatische verwijderingsgrond zijn. Het zogenaamde *non refoulement*-beginsel verbiedt dat iemand zou worden teruggezonden naar een land waar hij vervolging te vrezen heeft of waar zijn veiligheid in gevaar is.

Wat betreft gezinshereniging zijn er Europese verplichtingen die een automatische onontvankelijkverklaring onmogelijk maken. Er moet steeds een individuele beoordeling en belangenafweging zijn. Op dezelfde manier kan het 'onvoldoende' naleven van de verklaring bij de integratieverplichtingen evenmin automatisch het einde van iemands verblijfsrecht betekenen. Ook hier moet rekening worden gehouden met individuele omstandigheden en aanspraken.

Kortom: de verklaring is misschien niet zozeer louter symbolisch *bedoeld*, maar ze zal in praktijk wel overwegend symbolisch moeten zijn. Zo niet, dan schendt zij paradoxaal genoeg zelf de grondrechten die zij wenst te verdedigen.